

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ш О Д У Н А В К А .

1848.

Бр. 24.

Београдъ 11. Юнія.

ГЛАСЪ СЛАВЯНА

СВОЈОЈ БАЧКОЈ, БАНАТСКОЈ И СЛОВАЧКОЈ
БРАЊИ.

Све краеве тинномъ обастрте
Разасяше новогъ жиѣа зраке,
И народи, досада оковани
У тиранства вериге опаке,
Угледаше жельно изчекане
Одъ слободе и човѣштва дане.

Єдно само — ахъ стариномъ славно —
Робче пишти тешки у снацири,
Славско племе по татрански гора,
И таи' гдѣ се Бачка, Банатъ шири,
Ахъ робуа робство нечувено,
Кано да в сасвимъ већ стрвено!

О на ноге соколи юначки,
Сватоплука вы унуци дични;
Некасните, брзо мете часи,
Ков самъ вамъ ето пружа Вышній,
Свога дома враге да сирвите,
Да народность, вѣру осветите.

О на ноге соколи Бачвани,
И юваца равнога Баната!
Та у ног' в срце Обилиѣа,
Мачъ нек' оштрый в буздованъ хваѣа,
Нек' задав врагу триста јаа,
Нек' домъ чисти одъ татарскогъ гааа.

Дижите се браћо — садъ ид' никадъ —
Часъ в куци'о, разлогъ да тражните
За прѣстоля ваша порушена,
За храмове ваше оскврните,
За недужно крвцу проливлену,
За народность славску погрѣну.

Ил' заръ дуже трипѣте вразе,
Ков ка браћу увѣкъ сте грѣли,
Ков слободу крвљу и животомъ
Чували сте ваза и бранци;
А васъ, кон гдѣ коєга стигну,
Изъ харности на вешала дигну? —

О ванъ съ скотомъ докъ с' небеса пнеу
Съ тог' прикора надъ вам' провалила,
Гонѣте скота изъ славянске землѣ,
Што татарска нигда ние ни была;
Већ на кою к'о лупежъ навали,
Варкою преѣе и васъ у робство свали. —

Ил' мыслите да вамъ спаса има,
Докъ пашчиѣи међу вами реже?
Нема браћо! докле годъ се навѣкъ
Пацлена иймъ губица несвеже;
Србъ и Словакъ на цѣни гробова
Старо братство докле непоновн.

Ил' с' бонте буца и фовоша? —
Ил' вешала врага несмиљна? —
Ха диж'те се! — са свы страна свѣта
Прискочыѣе браћа вам' роѣва; —
И докъ трипутъ забѣли зора,
Свы Славяна тай врагъ пасти мора!

Мора, браћо, тай врагъ пасти мора,
Ак' желимо да намъ сване зора;
Ак' желимо, да ся славско сунце
Одъ Камчатке до ядраскогъ мора,
Грчки одъ гора до ледены вала,
Одъ хвалнски до балтички жала.

Иванъ Славянчѣвъ
Славонацъ.

НЕШТО О НАЗИВОСЛОВНИМЪ РЪЧМА.

(Свршетакъ.)

Кадъ дакле противници образовава новы сръбски или тако названы технички рѣчи, кажу, да неваля нове сръбске рѣчи производити и правити и да се тимъ языкъ кварит, то е пытань, шта они мысле о овой преважной ствари и како ће се по ньовомъ мнѣнью радити, кадъ сама необходима потреба и нужда изискуе; да се или нове рѣчи кую или стране задржаваю; будући се, као што самъ мало пре рекао, никоимъ начиномъ выше науке и выша научна израженія са простымъ говорнымъ языкомъ представити и изяснити не могу; та не мораю ли се на свакой начинъ и они едногъ мнѣнія држати? Ако дакле допусте, да се стране рѣчи, ков у сръбскомъ языку оскудѣваю, у овоме задрже, онда съ богомъ славо народа и књижество! Еръ онда одъ књижества нашегъ неће ништа бити, онда бы онай, кои хоће да сръбске књиге чита морао страный языкъ учити, еръ е сръбскій языкъ и сръбско књижество съ туђимъ языцима смѣшано.

Истина и то е познато, да нема ни едногъ языка на свѣту, кои у себи небы и туђегъ языка рѣчи сдржавао, дакле мора и у нашемъ языку таковы бити; али то треба само онде да се допусти, гди е велика нужда и потреба и да су овакове рѣчи одъ велике редкости, а не безъ никакве нужде и неволѣ називати прозоръ пендеромъ, проходню или шетню шапцаромъ и т. п. Но, ако за сада и не могуће у говору простогъ народа находѣће се туђе рѣчи истребити, то е могуће изъ књижества ий истреблявати, а време ће ий, као што ий е и увело, изъ народногъ употреблѣня или говора истребити. Може ми ко рећи, како ты можешъ о своемъ и туђимъ языцима писати и говорити, кадъ страны языка учю вися; но я одговарамъ, да я само у онолико говоримъ, у колико е мени ово познато изъ читаня књига сръбски и у колико самъ искусствомъ осятио и познао одъ какове бы велике користи за оне, кои страны языка не знаю, было, кадъ бы могуће было сваку рѣчь у сръбскимъ књигама сръбски написати и изразити, еръ самъ я често у читаню сръбски књига на противности у странымъ рѣчма нацлазио, гди све друго, што е сръбскимъ рѣчма написано, подобателно разумѣмъ, но кадъ на страну рѣчь наиђемъ, кою не

разумѣваюћи, збогъ нѣ єдне цѣо смысла разумѣти нисамъ мога. Ние ли дакле то найвећа лудость, забранявати и не допуштати нити да се нове рѣчи образуя, нити пакъ да се изъ други сродны нарѣчія, нарочито изъ старогъ славенскогъ или црквенскогъ, узимаю и позаимляю, будући неки и ово не одобраваю? Та не ли болѣ красну славенско-црквеногъ нарѣчія рѣчь узети и посрбити, него нову, непознату и несходну ковати, а напротивъ не ли болѣ ма кокову нову сръбску рѣчь сковати и по свойству языка произвести, него туђу задржати? еръ е ли само славенска рѣчь или има ли, ако ће бити и найгоре славенско значенъ, то ће е Славенинъ или Србинъ колико толико разумѣти и понятіе ньно схватити; но е ли туђа или страна рѣчь, то она остае безъ сваке користи и ползе за оногъ, кои страный языкъ не зна, шта више іошъ чини, да збогъ нѣ єдне читаоць читавъ смысла не разумѣ, као што самъ мало пре рекао. Зато дакле изъ любви ка књижеству своемъ, роду, языку и просвѣти общенародной, нека се списатели наши потруде, колико е могуће, стране рѣчи посрблявати, а и нове образовати, како бы и свой родъ болѣ съ дѣлѣма своимъ ползовали и већу благодарность за свой трудъ одъ нѣга добили; иначе, кои или неће или незна сръбски чисто писати, него пише и. пр. пола сръбски, а пола нѣмачки, или пола сръбски а пола турски, као што е радіо писатель не давно изишавше књиге „Лазарице;“ болѣ ће учинити, да спава, него такове књиге пише, коима ће у своемъ роду турскій языкъ и народность утврђивати.

Приликомъ овомъ не могу пропустити, да топлу срдца мога благодарность не изавимъ своей оной милой браћи Србима, кои за Србе сръбски пишу, а особито г. I. C. Поповићу, кои е при своемъ мнѣнью преднаведеномъ твердъ и непоколебимъ остао и кои е у своемъ горепоменутомъ прилогу свѣту потребу правлѣня или образовања новы сръбски и посрбляваня технички рѣчи и изображаваня и усавршенствованя сръбскогъ языка обявіо; не манѣ и г. Констандину Бранковићу буди велика благодарность, кои е не жаливши труда, изъ любви къ своему роду, да му овай више у тамы и незнаню лежао небы, постароо се не само све туђе рѣчи у основной философи, кое е онъ профессоръ, посрбити, него е исту и печатати дао, кою любопытльиви млади саотечественици, страны языка не знаюћи, съ найвећимъ жаромъ и нестрпльивошћу читаю,

да и они колико толико участници буду оны
блага душевны, коя ова света и найпревосход-
на наука любительима своимъ подае.

Г. П.

Сиромашна по честношћу опиѣена старость.

(Край.)

Садъ изаѣе жена изъ куће, доѣе къ мужу,
пружи му штапъ и рекне: „Садъ човече трчи
брзо; великій путь савія се овде крозъ село;
кадъ бы овымъ другимъ путемъ ишао, коимъ
се пешице крозъ међу иде, то бы страногъ пут-
ника на краю села стигао. Похитай, Богъ ће да-
ти, да ћешъ га брзо стићи.“

Юшъ она ове рѣчи ніе ни изговорила, а
стараць већъ быяше измакао, и све силе сабе-
ре, да бы само путника сустигао. Жена гледаше
за нымъ, и кадъ іой се учини, да онъ полако
иде, похита за нымъ, ухвати га за руку и рек-
не: „Я самъ мало снажнія, него ты, и зато ай-
демо заедно, да бы брже стыгли путника.“

Тако су хитали обоє стары. Кадъ бы ій
видіо когодъ и нѣово станѣ притомъ и намѣру
познавао, тай бы зацѣло морао сузу изъ очію
пустити и Богу благодарити, што іймъ е снаге
дао, да се одъ сѣиности злата заслѣпити недаду.

Обоє стары похите крозъ међу, и наскоро
достигну край нѣвъ. Садъ изаѣу на главный
путь, и виде съ радощу оногъ путника, кога
одма достигну. „Господине“ рекне честный
стараць, „овде су више комада новаца у банк-
нотама, кое сте вы тамо предъ првомъ кућомъ
у селу на трави изгубили.“

Младићъ погледі ій съ удивлѣнїемъ и вы-
сокопочитанїемъ, сматраше нѣове подеране ха-
льине, кое га на сажалѣнѣ побуде, и рекне: „Вы
ми се чините, да сте сиромашни!“

„Врло сиромашни“ одговори стараць; „но
опетъ зато волимо честни остати“ придода ста-
рица, „овде су ваши новци.“

Младићъ двоумляше, да ли ће онъ те нов-
це узети; но опетъ се промысли, узме ій и
рекне: „Я новце узимамъ, будући ій потребуемъ
тако, кудъ сада путуемъ. Но садъ ѣу вамъ опетъ
толико дати, колико могу; а кадъ се овуда на-
трагъ вратимъ, онда ѣу вашу честность награ-
дити, и васъ изъ ваше сиротицѣ избавити. А

садъ идемъ, да мое старе родителѣ видимъ, кое
самъ пре 15. година као рукодѣлскій калѣа
оставіо. 14 година има, одъ како о нѣима ништа
чуо нисамъ, и збогъ тога незнамъ, у каквимъ се
обстоятелствима садъ налазе.“

„Али господине, како ће то быти,“ рекне
стараць, „да вы тако дуго о вашимъ родитель-
ма нисте ништа чули.“

Младићъ одговори: „Почемъ самъ одъ мои
родителя отишао, радію самъ по различнымъ ва-
рошима. Едногъ пишемъ я моимъ родительима,
но не добіемъ никакогъ одговора; може быти,
да нису то мое писмо ни примили. Найпосле од-
путуемъ у страну землю, гди ме е Богъ съ до-
брима обилно обдаріо. После самъ се одтуда
повратіо, и купіо самъ одну кућу у обличьной
вароши; одатле самъ опетъ родительима писао,
али и опетъ одговора нисамъ добіо; тога самъ
се ради самъ на путь спреміо, да миле родителѣ
потражимъ, и да ій са собомъ уземъ, ако іошъ
живе, да са мномъ заедно уживаю оно, што ми
е Богъ милостиво подаріо.“

Ово двоє стары имаѣху едногъ единогогъ
сына, кои е башъ пре 15. година одъ нѣи оти-
шао. И садъ іймъ падне на память нѣовъ соб-
ственный сынъ, о комъ нису знали, е ли іошъ
живъ. Найпосле доѣу на ту мысао, да овай
страный не буде нѣовъ сынъ; они га изъ ближе
посмотре, и учини іймъ се, као да бы онъ тай
быо. — И дѣйствительно то быяше нѣовъ сынъ;
а што га нису могли одма познати, узрокъ е тай
быо, што се онъ за 15. година яко промѣнио;
исто тако ни онъ нѣи познати ніе могао, будући
ій е нужда и сиротиня яко преобразила.

Честный старина погледі жену, и рекне іой
тихо: „Примѣчавашъ ли ты штогодъ?“ Затымъ
рекне страномъ: „Колико сте іошъ одъ ваши
родителя удални?“

„Четири милѣ“ одговори младићъ „може
іошъ до варошице Брункирха быти.“

Како онъ рѣчь Брункирхъ изговори, яко се
стари родители обрадую, ерѣ ово быяше име
варошице, у којой су они пре жилили. — „Мой
отаць“ настави младићъ „зове се Еренрайхъ.“ —
На ову рѣчь падну обоє стары нѣму око врата,
и усхиѣени повивну: „Ахъ Вилхелме! ахъ сыне!
Више немогаху говорити.“

Сынъ позна садъ, да се у наручїама роди-
тельскимъ налази; радость нѣгова бяше такова
да немогаше говорить. Мало затымъ падне на

вольна, управи очи и руке къ небу и благода-
ри Богу на толикой милости; после окрепе се
родительима и рекне: „Сладки родители, ков
сынъ толико време не видю, ахъ! какву ли сте
нужду досадъ трпили?“

На послѣдакъ започне старый отаць: „О
жено! садъ се е наша нужда свршила! Боже!
теби нека буде слава и хвала! На земљи ве-
леть блаженства я не тражимъ.“

Тако они буду не само за добро дѣло на-
грађени, већ и сына нађу, когъ су већ као
изгубљена заборавили были. Они отиду са сы-
номъ у варошь, и ту су кодъ нѣга до смрти
живили мирно и задовољно.

Превео съ вѣвачкогъ
Стоянь Бошковичъ.

СПОМЕНИ

изъ новіе сръбске исторіе.

Благородному Г. Воюводи
Живку Шливичу
скорѣише гди буде

Благородме Воюводи Живку Шливичу,

Данасъ из порече я полазимъ у Нахию по-
жаревачку, да изгоним Люде, него вама пишем,
да попишете оне люде кои су одатле из воиске
побегли по имену, и коликости нема; аколи буде
твоя воиска разбегла се пиши ми скоро да исте-
руемъ; и што болъ можеш чуван друмове и
планине да турци непрођу; и от краине пиши
што ново да знамъ, и храбрите народъ и слобо-
дите. — и тако ми закажите да се зглавом не-
играю — —

У Поречу 28-го Августа 1813.

Янко Ђурђевиѣ.
Член великог Суда.

С М Ъ С И Ц Е.

Искусство е доказало, какво се средство
употребити може, да се на радираномъ писа-
нѣмъ папиру опетъ писати може, а да се по

истомъ, као иначе, мастило не разлива. Треба
само оно радирано мѣсто папира, глатко-чис-
тымъ тамномъ добро натрлати, на потомъ сло-
бно, несумняюби да ће пролити, по истомъ
писати се може.

Владимиръ М. Васићъ.

А Й Д М О!

Ой! чуешъ ли плачь
Бедный братае мой?
Ахъ! то плаче, еца народъ твой.
Надъ нѣмъ крвавъ мачъ
Гордый трза врагъ,
А да Богъ да, незнаю му се трагъ!
Облаци се небомъ вѣю
А громови страшно бѣю,
Гнѣвъ у огню божій лию,
Што јошь спава сръбскій лавъ. —
Айдо! айдо! айдо!
Подигнимо народъ савъ.

О да чудна стра!
Погле' сръбскій станъ:
Надъ нѣмъ у ношь створио се данъ,
Одъ пушчаногъ пра;
Рика топова
Страшно тутњи, земля с' тресе сва;
Свудъ се чуе звека, цика,
Свуда лукъ, грозна вика,
Свуд' се явля смрти слика,
Врѣ се бори Србинъ лютъ.
Айдо, айдо, айдо!
Касно быће другій путь.

Чуете ли гласъ?:
„О, недайте насъ!
Целомъ сръбству смртный куца часъ!“
Сръбски сынови!
О, устайте сви
У коима сръбска крвца врѣ!
За слободу кадъ се бѣв
Има а' кога да се врисъ?
Айдо, айдо! крвъ нег' ли
Ко не жели бити робъ.
Айдо! айдо! айдо!
Врагъ ће пасти црвъ у гробъ.

В. М.

Учредникъ Милошъ Поповичъ.

Печатано у Правителственой Книгопечатниъ у Београду.